

A. & Ω.

DISCURSUS PHILOSOPHICUS,
SELECTIONES
NONNULLAS QUÆSTIO-
NES PRACTICAS EX-
HIBENS:

Quem

Cum consensu Amplissimæ Facult. Philosophicæ,
In florentissima Academia Aboënsi,

SUB PRÆSIDIO

Amplissimi & Præcellentissimi Viri

DN. ERICI FALANDRI,

Græc. & Hebr. Lingv. Professoris celeberrimi,
Præceptoris & Promotoris æternùm su-
spiciendi,

Publico Examine modeste submittit

PETRUS A. LACONIUS,

Wex-Smol.

Ad diem 8. Maij, horis antemeridianis

In Auditorio Maximo, Anno à nato Salvatore

M. D C. LXXX.

ABOÆ,

Excusus à JOHANNES Wald/ Acad. Typogr.

S.^o R.^o M.^o Viro fidelissimo

Generoso ac Illustri

DN. GUSTAVO GRASSI

Domino in Roffis / Sactis & Lettelyle / &c.
Dicasterii Regii Aboënsis Vice-Præsidi gravissimo, & in
Territorio Halliffo Juridico æquissimo, ut Patrono & Me-
cœnati indubitato, ita humillimâ animi observantiâ
æternùm suspiciendo.

Ut &

Nobilissimis, Consultissimis ac Experientissimis Viris

**DN. DANIELI Gyllenstålpe/Hæred.de Heine-
fors & Ingoisberg/ &c.** Regii Parlamenti, quod Aboæ
est, Adlessori amplissimo, nec non Juridico Territoriali
Sup.Satagundiæ accuratissimo, Mecœnati meo certissimo,
quovis reverentiæ cultu ætatem colendo.

**DN. HENRICO Stålhandst/ Hæred. in Utu/
Gåsterby & Perno/ &c.** Regii Dicasterii in magno Ducatu
Finlandiæ Adlessori fidelissimo, Patrono & Promotori
propensiss. omni officiorû genere jugiter prosequendo.

**DN. MATTHIÆ Forbes/ Hæred. in Mörstads/
Jydax & Pårlom/ &c.** Patrono & Evergetæ meo multis
nominibus honorando.

DN. ERICO SALANDRO, Curiæ Aboënsis
Secretario spectatissimo, fautori & benefactori grati ani-
mi affectu perpetim observando.

*In debita gratitudinæ tesseram & ulterioris promotio-
nis spem, hunc discursum Academicum, hu-
millimè & perofficiose do dicoque.*

P. LAGONIUS, Auth. & Resp.

*M*agna sanè jucunditas animo veri avidò , in spatio Philosophia campo, occurris, us qua, prater artes instrumentales, complectitur in se disciplinas, cum theoreticas, tum practicas. Illa omnino amœnitate non carent, in quibus astrorum numerum inimus, distantiam metimur, vires rimamur, vias investigamus; in sublunarem deindè mundam delati, admirandam meteororum officinam attoniti circumspicimus, causasque fulminum, fulgurum, tonitruum, pluviarum & nivium contemplamur. Ubi verò sensus deficient, ad mentem properamus, & à corporeâ mole res liberantes, collatis invicem singularibus tam corporeorum quàm incorporeorum diversissimis naturis, conceptus formamus universales, quibus omnia subjiciuntur, & ex tantâ multitudine ad unitatem quasi revocantur. Sed neque minori suavitate ipsa Philosophia practica nos delectat (de prerogativâ tamen utriusq; hâc vice nihil sumus solliciti) hac enim urbes parit, dissipatos homines in societatem vita convocat, domiciliis & contubernis jungit, leges invenit, mores format, virtutes indagat, vitia expellit; Magistra proindè morum, & portus naufragorû audit. Hanc tamen quia erectio veluti licentia vexillò multi spernunt, severiores morum magistri, qui emergenti licentia occurrunt, jacentem virtutem legum praesidio erigunt, triumphantemq; malitiam opprimunt, ludibrio exponuntur & iniquissimis censurâ vexantur. Alia longè mens fuit Marci Antonini Imperatoris, cui hac sententia Platonis semper in ore fuit: Florere civitates, si aut Philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur. Hac mecum perpendens, quaestiones nonnullas Practicas selegi, easq; pro modulo publicè ventilandas proposui, ingenium meum exerciturus. Et licet heic B. L. nihil novi, nihil ingenii, nihil politici invenias, nullus tamen dubito, quin hasce pagellas serenò vultu aspicias! Mordaces malevolos, quibus nulla honesti cura, sed sola obtrectatio volupis est, nihil moramur; satis enim est bonis placuisse. Sit itaque

IN NOMINE TRININIUS DEI
QVÆSTIO I.

Sit ne aliquandò licitum irasci ?

DE hac quæstione inter Stoicos & Peripateticos magna semper fuit contentio; illi enim omnes affectus naturâ suâ malos esse satis rigidi dixerunt; Hi in contrariam abeuntes sententiam, illos à vitio liberarunt, asserentes tamen eisdem excessu, vel defectu vitari posse. Antequam igitur tam nobilem quæstionem aggrediamur, præmittenda videntur ficulnea nonnulla Stoicorum argumenta: dicunt enim (a) Perturbationes humanam tranquillitatem turbare & evertere; ut igitur tranquillitas proba est, virique sapientis ac felicitis maximè propria, ita perturbatio improba, viroque infelici & misero accommodatissima judicari meretur. (β) id patet, ajunt, ex conditione perturbationum: Dicuntur enim motiones vehementes, ægritudines animi, virtute curandæ, rationi adversæ, cum ratione pugnantes, & calcaria ad vitia, ob quas rationes non commendari, verùm maxime damnari merentur; Huic sententiæ applauserunt Cicero, Galenus; & Seneca &c. dum in lib. suo adversus Peripateticos ad evellendam omnem iram, ita dicit: An secundum naturam sit ira, manifestum erit si hominem inspexerimus, quo quid est mirius, dum in recto animi habitu est? irâ quid crudelius est? homine quid amantius est? quid ira infestius? homo in adiutorium mutuum generatus est, ira in exitium: ille congregari vult, illa discedere: Hic prodesse, illa nocere; hic etiam ignotis succurrere, illa etiam charissimos petere. Verùm quis hic non videt, Stoicos in Affectibus describendis, involvere

vere & motum ipsum & quæ ei accidunt, res naturâ suâ distinctissimas: quod quam periculosum sit in veritatis investigatione, faciliè intelligitur. licet enim omnes motus animi, sive excurrant, sive in officio contineantur, conveniunt inter se, quâ motus sunt, & quatenus habent quæ per se ad essentiam motus spectant: quod tamen excurrunt, competit eis, non quâ motus simpliciter, sed quâ motus vitiosi, sive quatenus rationis imperium detrectant. V. g. aliud est odiû simpliciter, aliud est odium virtutis, vel hujus aut illius rei; quæ non sunt confundenda: & sic de ceteris. Conf. Clariss. Horn. in Philosoph. mor. p. 214. Nos proinde subtilioris ingenii Philosophos sequuti, in contrariam partem argumentamur: (1) quidquid causam per se habet bonam & similiter bonos producit effectus, id per se non est malum, sed bonum. At de Affectibus verum est prius, E. à Deo namque sunt ut ipsa natura, & si affectus in totâ suâ latitudine pravi essent, tum culpa in ipsum naturæ auctorem redundaret. est enim natura Dei ministra, quæ nihil molitur, nisi quod divino Ordini est consentaneû. (2) Maximæ etiam sunt utilitates, ad quas per se & naturâ suâ ducunt affectus, modò intra mediocritatis limites se contineant, conducit enim usus moderatæ iræ fortitudini, quat. vires auget, nos reddit promptiores, timoremque longè propellit, undè cos fortitudinis appellatur. Timor utilis est in declinandis periculis, & dum vires nostros superant, ab audaciæ præcipitio nobis revocandis. Amor & odium si non essent, nemo se bonis adjungeret eorumque amicitiam ambiret, nemo à malis se disungeret eorumque consuetudinem fugeret. (3) Quid? quod Affectus etiam Deo per quandam Eminentiam tribuuntur, ut irasci, misereri, pænitiâ affici, &c. quæ ei minimè

tribuerentur si nihil perfectionis & reſtitutionis illis ineffet, ratio eſt, quia Deus ex humanis nihil ſibi tribuit quod bonitatis eſt expers. (4) Inſuper indignus eſſet (ait Vendelinus) ut in civili ſocietate toleretur, qui nullis affectibus movetur h. e. qui nulli juſtè irascur, neminem amat, nihil timer, nullius miſeretur, nihil ſperat, nullâ relaxatur de nullâ triſtatur, ſed infra beſtiarum conditionem dejectus, inſtar ſtatuae, ſtipitis aut trunci, eſt ad omnes res gerendas ineptus. Hiſce ita prælibatis, dicimus iram aliquando licitam eſſe, non tamen vitioſum illum habitum iracundiam, quâ quis juſtis ſine cauſis, nulla habitâ ratione Perſonarum, loci & temporis, iræ indulget, ſed affectum iræ internum, qui propter injurias, damna vel contemptum, ex ſanguinis circa cor accenſione oritur, hic intellectum volumus. Species etiam Iracundiæ, quas vulgò ex Ariſtotele Auctores recensent, hic arcendas putamus, ut ſunt (α) Excaſcencia, quâ ſubito & facilè ob leves cauſas irascur, ſubitoque placamur. Qualis in Alex. M. qui Clytum ab aſſentandi ſtudio alienum, arreptò Satellitis telò, trucidavit, ab initio cæde quidem exultavit, poſtquam tamen excaſcencia deſerbuit, ita ipſum pœnituit, ut ſibi manus inferre voluerit Juſt. l. i. c. 6. (β) Amarulentia, quâ tardè quidem irascur, iracundiam tamen ſemel conceptam tamdiu retinemus, donec vel vindictam ſuimus conſequuti, vel temporis diuturnitate eam concoxerimus. (γ) Crudelitas, quâ ſævi homines intumeſcunt, & ſine vindictâ extraordinariâ non placantur, id quod Tyrannis eſt familiare. Exempl. Herodes, Caligula, Nero & alij. Juſta proinde ira omninò eſt licita: Deo namquè, cui vitium nullum adſcribi poteſt, tribuitur. Dicitur enim peccatis noſtris gravitèr irascur, unde

Psal. 4. 5. Irascimini & nolite peccare. Sic Moses tabulas à Deo factas, ob Idololatriam populi, ardenti indignatione fregit, Exod. 32. 19. Sic Zelus Eliæ 1. Reg. 19. 14. Quid? quod gravissimâ plectuntur pœnâ, qui ob justissimas causas non irascuntur, 1. Sam. 2. 27. c. 4. 18. Ut v. nihil mansuetudini adversam committamus, sequentia notanda sunt: (1) Causæ: Ita non irascendum est propter incertitas & leves, sed graves, pertinentes sc. ad vindicationem honoris & cultus Divini, legum, parentum, liberorum, conjugum, famæ & existimationis. Nec cuivis sine discrimine irasci licet; Non sc. per imprudentiam peccantibus, nec culpam deprecantibus, ut suadet Christus Luc. 16. toties. ait, fratri ignoscendum, quotiescunque deprecarus fuerit. nec etiam rebus inanimatis, brutis & mortuis, quibus nec sensus, nec proæresis inest. Sic Xerxes mare flagellari iussit, Herodot. lib. 7. Quid vero hialiid faciunt, quam sese diridendos Sapientibus præbeant? 2. Personæ: Sic non irasci convenit Superioribus benè de nobis meritis, ut sunt Magistratus, Parentes, Præceptores; tum enim in quartum præceptum impingitur; sed homines meritò averſamur malos & improbos, quos sceleris nec pudet nec pœnitet, ita tamen ut vitium magis quàm personam detestemur. Semel etiam placati, causæ irritatricis oblivisci debemus, & fucatam amicitiam vel cor plenum fellis, (ut multi jam proh dolor faciunt) nequam retinere, juxta illud: Ich wil ihm wol vergeben/ aber vergessen kan ich nicht. Paulus ideò svadet, ut iram nostram ad solis motum dimeriamur utque tam velociter ira quàm Sol decurrat. Ne occidat, ait, sol super iram vestram! vid. Eph. 4. (3) Modus: nè enim ille lædatur observandum nè charitas proximi postponatur, aut omninò

negligatur, neque quis vehementer excandescat, ut ira in furorem vertatur, nè scilicet videatur imitari Apes, quæ animas in vulnere ponunt, & ita magis rabie, quàm consilio ducatur; Sed potius in primo iræ furore nil quidquam agat, dum deferveat prius ira, non Physica sed Ethica. Sedulo ita cavit Plato, nè quid in primo impetu iræ faceret, cujus postea eum pæniteret, undè cum iratus in servum irruisset, retractâ manu, vapulares, dixit, nisi iratus essem
 Hinc Status Poëta:

----- ne frans animo permittis calenti,
 Da spatium tenuemq; moram, mala cuncta ministras
 Impetus, &c.

(4) Tempus; nè nimis citò vel tardè; exulare etiã debet ira ab honestis congressibus, à convivijs & serijs consultationibus, nec iram diu pectore foveamus, nè in odium degeneret. Inconveniens enim est, teste Keckermanno ex Arist. in Syst. Eth. p. 283. ut, cum homo mortalis sit, immortalem gerat iram. Ad ultimum etiam dist. est, inter iram temerariam, quæ ex solo ultionis appetitu dimanat; & justam indignationem adversus impietatem hominum. Inter moderatam & immoderatam iram. Inter præcipitantiam, & legitimum ultionis modum.

QUÆSTIO II.

Sit ne Vindicta Licita?

Circa hanc quæstionem multi errant in excessu, sine modo omnem vindictam adprobantes: quo vitio videntur Judæi laborasse qui ex lege Talionis Exod. 21: 23. Lev. 24. 19. nihil non sibi licere credebant: Oculum pro oculo, dentem pro dente: & sic de reliquis, quanquam lex illa expressè modum præscribat ulciscendæ iniuriæ; nè se.
 plus

plus exigent', quam fuerint passi. Sic discipuli Christi exemplum Eliæ sibi perperam applicabant, vis dicamus, ut descendat ignis cælitus & devoret illos, cœu fecit Elias. Luc. 9. 54. Ad defectum peccant hic Anabaptistæ: qui dilectionis jus ita extollunt ut vindictæ nullus plane relinquatur locus, nec privatis nec publicis Personis. Et ita è manibus Magistratus gladium tollunt, & otiosum munus hoc reddunt. Privatos verò, sic Stoicos & stupidos efficiunt, ut interfici liberos, diripi domū, ferro & igne omnia vastari videant sine condolentia, sine propulsandi conatu. Quid v. illi nisi lapidem, fungum & stipitem, hominem efficiunt? Nos vero ut breviter nostram sententiam aperiamus, Distingimus inter Vindictam Divinam & Humanam. Illam justè exercet Deus nullo misericordiæ vel bonitatis suæ damnò. Exempl. Diluvij inundatio, Sodomorum miseranda conflagratio, Pharaonis submersio &c. Hæc est vel Publica vel Privata: Publicam exercet Magistratus legitimè vocatus, quæ iusta est, ut à multis carpitur, si ad leges potissimum Divinas conformetur. Exempl. Mosi, Josuæ aliorumque piorum Regum. Magistratus enim gladium frustra non gerit, sed minister est Dei, vindex in iram ei, qui malè agit Rom. 13. 4. Et cum sine vindicta hæc pax publica conservari nequit, hoc proinde cæteriò cuius custos est Magistratus, interdum ne cessariò utitur. Privata est quâ quis vel proprio ausu citra necessitatem, in sciò Magistratu, injuriam vindicat, quæ illicita: vel quæ à Privatis, ubi Magistratus auxilium præsto non est vel esse potest, adhibetur: Casus enim quandoq; adeò repentinus est, ut non possit statim occurri præsidio publicæ potestatis; Tunc ergò possumus nos tueri, adhibitâ tamen magnâ moderatione, ut nos nobisq; commis-

fos tantummodo tueri studeamus, non satagentes adver-
 sarios lædere ulciscēdi animó, Hæc vindicta potius dicitur de-
 fensio & inculcata tutela, vel, secundum Ictos, moderamen
 inculpatæ tutelæ (notante Nob: D. Mich. Gyllenst. in suo
 Coll. Eth. p. 142.) Hanc omninò & jura naturalia & civi-
 lia admittunt. Natura enim ut sui demolitionem & In-
 teritum averfatur, ita sui conservationem & tuitionem,
 quantum fieri potest, procurat atq; molitur, juxta illud
 Ciceronis 1. offic: Principio omni animantium generi est
 à natura tributum, ut se, vitam corpusq; tueatur, declinetq;
 ea, quæ nocitura videntur, vide sis Drâp. medh willia C.
 12. & 13. Q. Q. Concludimus itaq; cum D. Freidl. Med. Th.
 p. m. 169. Si fit animo defendendi, non ulciscendi 2. In-
 vadens nos sine justâ causâ impetit, 3. Absunt alia defen-
 dendi media. 4. Fit in ipso defensionis actu, tum excu-
 satur apud Magist. Sin secus, non item.

QUÆSTIO III.

An usura sit licita?

Quæstio de hæc Quæstione inter Theologos & Politicos
 constituitur disceptatio, illi enim ex rigore verbi Dei u-
 suram simpliciter damnant, quæ etiam una cum Usurariis,
 multis in locis gravissimè taxatur, ut Exod. 22, 25. Lev. 25.
 35, 36. Psal. 113: 7. & alibi, Hæc sententiæ Icti nonnulli item
 Philosophi adstipulantur, Hinc Plato Usurarios ex Re-
 publ. exterminandos statuit, lib. 5. de Legibus, Arist. lib. 1.
 C. 10. Pol. dicit illam minimè probandam, sed magis odio
 habendam, præsertim cum non sit secundum naturam, sed
 ex pravo hominum instituto adducta. Hinc Lycurgus è
 totâ Spartâ sænus exterminavit. Verùm cum accuratius
 rem perpenstramus non omnem usuram illicitam esse pa-
 tebit, & quamvis Usura ab usu dicta vulgar. & ἀκέρως pro
 lucro

lucro quovis propter mutuam pecuniam supra sortem, cum damno debitoris, exacto, non raro accipitur, & sic cum favore coincidat; Qualem Theologi omnes ex lege Dei damnant. Heic tamen propriè per usuram id intelligimus, quod pro usu alienæ pecuniæ ad lucrosas negociationes translata, secundum leges accipitur & sorti accedit. Deindè hoc notandum est, quod quidam censente D. Meißnero in Phil Sob. part. 3. p. m. 307. sunt (α) extremè pauperes, qui planè non habent undè famem propulsare possint, hi juvandi sunt Eleemosynis, & ita illis dandum, ut nihil indè speretur Luc. 6: 35. *ἵνα μὴ γνάτω ἡ ἀρεστὸν εἶναι τί πωτὴ ἢ δεξιὰ σου.* Matth. 6. 3. (β) Quidam sunt indigentes, qui licet bona quædam possideant, non nunquam tamen ad necessariam vitæ sustentationem pecuniâ opus habent, quâ non cupiunt lucrari, sed tantum præsentî necessitati succurrere; his mutuari gratis tenemur & ultra sortem nihil exigere. hoc enim christiana charitas requirit, quæ à nobis postulat, ut egentibus opem feramus, non autem eos pecuniâ nostrâ magis ex fugamus (γ) Quidam sunt opulenti, qui pecuniam à nobis expetunt, non propter Urgentem aliquam necessitatem, sed ut nostrâ pecuniâ negocientur, vel aliâs in usus suos impendant, à quibus sine charitatis violatione vel legum divinarum transgressione aliquid ultra sortem annuatim expetere possumus; hoc permittit, Cùm Naturalis æquitas, æqualitatem requirens. jam vero quando opulentus, res suas alienâ pecuniâ augens merum sentiat commodum, alter vero pecuniis suis carens magnum incommodum, dum scilicet occasiones, quibus interim res suas possit augere negligit, tum inæqualitas cum æquitate consistere nequit. Hinc illud Pauli: *ὃ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἀνεοίς ὑμῶν δε θελίμεις ἀλλ' ἐξ ἰούνη* 2. Cor. 8: 13. Tum charitatis

natura, quæ à seſe incipit, Conf. 1. Tim. 5: 8. Et parentes jubentur τῶν τῶν τοῖς ἰσοδουλεῖν, 2. Cor. 12: 14. Quod minimè fieri poterit, ſi omnibus indiſcretè, non tantùm ſine Cenſus exactione, ſed omnis ſortis repetitione mutuũ daremus, quippe ita unâ ſeptimanâ omnes facultates profunderentur, Neque hęc prætermittenda eſt erudita diſtinctio Mutui, quam Dn. D. Gerhardus Tom. 6. p. 340. tradit, illam quadruplicem ponens. (1) Mutuum Eleemoſynarium. 2. gratuitum 3. Compensatorium 4. Uſurarium. jam facilè eſt æſtimare, de quonam mutuo loquitur Dominus luc. 6. 35. Huc accedit: quod nullus adlegari poteſt locus Biblicus, quo tales annui cenſus ab opulentis ſumendi prohibeantur diſcretè. Ad dicta Biblica ab initio quæſtionis hujus ad ducta, Reſpondemus: Præter id, quod loquuntur de mutuo debito non niſi egenis dando, quod Deus Uſuram inter omnes homines nunquam prohibuit, ſed tantum inter Judæos. Fuit itaque lex illa Forenſis, quæ quo ad modum Obligationis ſeu limitationem, formam & determinationem, eſt abrogata, licet non quò ad æquitatem ſeu juſtitiam Univerſalem juris divini & naturalis. Deindè, vetuit Deus mordentem ac rodentem Uſuram. Denique, ſi omnis uſura intrinſicè & naturâ ſuâ eſſet mala, Deus latâ lege, judæis non permiſſet extraneis dare in Uſuram, Deut. 23. 20. Peccata enim in lege nunquã permiſit. vid. œconom. Keckerm. in. h. l. Hanc itaque quæſtionem finientes, dicimus cum Reverendiſſ. D. D. Gezel, in ſua Eth. p. 63. Quod Uſuræ ſint licitæ, puta, ſi ſint compensatoriæ, non lucroſæ ac mordentes. hæ enim quibus facultates proximi exhauriuntur, divinis & humanis legibus ſunt prohibiti; illæ vero ab opulentis repetitiæ, qui rem ſuam locupletant, quandoq; licitæ exiſtimantur. Videſis D. Freidl. in Sept. præcept.

QVÆSTIO IV.

An Bellum sit licitum?

PER Bellum hic non intelligitur (α) Dissensio seu antipathia inter res Physicas, utpote feles & mures; araneam & muscas, Crocodylum atque Ichneumona, aqua & ignem; nec (β) spirituale Bellum inter Deum & mammona, pios & impios, spiritum & carnem; Sed publicorum armorum justa contentio ut Casp. Facius Axiom. bell. definit. Vel pugna duorum exercituum ritè prius indicta, Bot: & quamvis pace nihil optabilius, misera tamen pax vel bello benè mutatur Tacit. 3. Ann: idè enim Bellum geritur, ut tutò in pace vivatur. Iniqua etià & injusta Bella excluduntur, quæ vel absque legitimâ suscipiuntur causa, vel utcumque inchoata injustè tamen geruntur. Sunt quippe, ut pacis, ita & Belli Jura; nec minus justè, quàm fortitè ferrum stringere oportet Beat. D. Gyllenst. in sua polit. p. 485. Quando proinde Magistratus isque Summus, cuius solius est bellum indicere & legitimè gerere, alitè Roip. consulere nequit, dum sc. in pace tutò vivere non datur, tum Sanctorum virorum vestigiis insistent, bellum ex justis causis susceptum ad malos coercedos, bonos vero defendendos, & vim iniquam repellendam, salvâ conscientia gerere potest: quod sequentibus probatur argumentis: 1. Quia populo suo ipse Deus bella mandavit, Exod. 17: 14. Jos. 1. 2. & 2. 2. & 8. 1. 1. Sam. 5. 9. 1. Sam. 23. 4. Undè plurima appellantur Bella Domini; Sic Mosen ad inferendum Bellum Midianitis suscitavit Jehovah, Num. 31: 2. Josuam & Judam adversus Cananæos, Jos. 1: 6. 2. Quia sanctissimi Reges & Prophetæ olim bella gesserunt, ut Moses, Josua, Gideon, David, Josias, &c.

3. Bello gerendo informatio data Deut. 20. Jud. 7. '4. Milites à Christo & Johanne Baptista stationem deserere non jubentur, Luc. 3:14. 5. Quid? quod Magistratus Politicus Deo placeat, & vir pius illæsa conscientia officio magistrati fungi poterit, idcirco Deus Mag. Christ. gladio armavit, quem frustra non gestabit, sed malis in pœnam, bonis in protectionem conf. c. 4 Konung. B. L. L. 6. Quia jura, judicia, leges, religio omniumque rerum publicarum opes & potentia, militaris disciplinæ clypeo continentur, latentque sub tutelâ & præsidio virtutis bellicæ, inquit Romani eloquij flos. (7) juris Naturalis est, vim vi repellere, & si non defendit, dum potest æque est in culpâ, ac si parentes patriamque deseruisset, Cic. 1. off. & pro milone: Hoc & ratio doctis & necessitas Barbaris, & mos gentibus & feris natura ipsa præscripsit, ut omnem semper vim, quacunque ope possent, à corpore, à capite, à vita suâ propulsarent. 8. præpostera est dilectio, ita alios amare, ut se suosque odio habeat aut negligat. Hisce ita tractatis succedunt causæ Belli, quæ hic inquiruntur, non efficiens prima & universalis Deus, cujus nutu cuncta geruntur, nec secunda & propinquior ipsa Majestas politica; sed impulsivæ causæ propter quas bellum suscipitur, non tamen Theologicè, sed politicè, de ijs, quæ Reges & principes ad justa movendum arma impellunt. Hæc Bellum incipienti accuratè sunt pensandæ, juxta illud Blust. Omne bellum facile sumitur, sed ægerrimè desinit, nec in ejusdem potestate initium & finis; siquidem incipere id cuivis etiam ignavo licet, deponere autem cum victores velint, idem. Iustæ proinde Bellorū causæ & manifestæ imprimis notandæ. Omnis justa belli causa, vel ad defensionem, vel vindictam revocatur. Defensio est, vel 1. Religionis; licet enim religio

seu spirituale bonum temporalibus protegi armis nequeat, liberum tamen eiusdem exercitium, ab externâ vi armis recte adscribitur: Hinc Ambrosius: Fortitudo, quæ per bella tuetur à Barbaris patriam, vel defendit infirmos, vel à latronibus socios, plena iustitiâ est. Hanc intendens gloriosiss. memoriæ Rex Carolus IX. ad famosum pontem **Stångebroot** Sigismundo patriæ infesta arma inferenti & Jesuitas intrudere volenti; fortiter occurrit. Hist. arch: 12. C. 73. 2. Regionis 3. Personarum, sui ipsius, Consanvineorum, confæderatorum, bonorum item & jurjum. Vindicta ad res vi ereptas recuperandas, & enormes illatas injurias vindicandas adhibetur. Huc spectant (α) Personarū ac rerum repetitio. sic Abraham 5. Reges Gen. 14. 14. vide sis 1. Sam. 30. 9. Sic Rex Svec. Attilus ludibrio expositus, immensoque thesauro & thori socia Uriliâ per hujus filium Rolvonem Spoliatus, justa Danis arma intulit, Joh. M. l. 2. c. 21. (β) Illatæ injuriæ vindicatio; Hinc August. Ius est, inquit, gentem eam aut Civitatem bello petere, quæ neglexit corrigere id, quod turpitèr & improbè à suis sit commissum. (γ) Legatorum violatio. Conf. 1. Sam. 10. de David. (δ) Factorum violatio (ε) Si per regionem innoxius denegetur transitus, Num. 20. & 27. cap. Jud. 11. 20. 23. (ζ) Notandum: quod graves sint causæ, quæ Magistratum ad arma provocare debent, ducis namque indignus est nomine, qui nullâ urgente necessitate, temerè ad prælium ruit, & de summâ rei cum hoste decernit, quique prodigè suo abutitur milite, hominisque jacturam majorem non ducit quam canis. Reliquæ causæ quæ apud prædict. D. **Gyllenst.** **Befeld.** **Wendel.** & alios inveniuntur, brevitate memores, consultò omittimus. Manifestas causas excipiunt occultæ, eæque plerumque in-

iusta, ut 1. Dominandi libido; unde multa, in patriâ
 nostrâ sub Electivo Regno, bella flagrabant. 2. Ambitio:
 unde Salust. Ambitio una & vetus bellandi causa est, hæc
 Alexand. in Asiam & alias mundi partes armavit. Hinc
 Schytæ: Si Dij habitum corporis tui aviditati animi parem
 esse voluissent, orbis te non caperet &c. Curt. l. 7. cap. 8.
 Eadem ambitio animos Pompeij, Julij Cæsaris, Antonij,
 Mitridatis, ad regni pomæria amplianda incendit. 3. No-
 cendi crudelitas: quæ multa atrocia bella semper procrea-
 vit. 4. Avaritia, insatiabilis illa bellua quam nulla impe-
 ria, nulla regna satiant. Hæc olim Sennacheribum Af-
 syrium in Ezechiam, Crassum in Parthos, Cyrum in Mas-
 sagetas, Xerxem in Græcos, Turcas in Ungariam, & Hi-
 span. in Indos commovit. vid. Hist. Episc. Barthol. Casai.
 Undè B. Augustinus injustas belli causas plures fasciculò
 quasi complexus, ait: Nocendi cupiditas, ulciscendi cru-
 delitas, implacatus & implacabilis animus, feritas rebel-
 landi, libido Dominandi & similia, hæc sunt quæ in bel-
 lis jure culpantur.

QUÆSTIO V.

An detur in actionibus humanis libertas?

SToici olim hoc nomine famosi erant, quod omnia in-
 evitabili & absolutâ necessitate evenire putarent, om-
 nesque actiones suas, etiam pessimas, occulto fato ad-
 scriberent: undè ille, Fato furatus sum; cui alter; Fato
 suspendèris. Hæc prava opinio, non omni ex parte a-
 bolita, tam latè non in gentilismo, sed etiam in ipso gre-
 mio ecclesiæ radices egit, ut multi non erubescant liber-
 tatem in moralibus homini adimere, necessitatem stoicam

ex inferis revocantes, Deumque nostrum gloriosum, ma-
 larum actionum incitatore, approbatores & effecto-
 res non sine summâ blasphemâ constituentes. Sed quàm
 longè hi errent, testatur docti, confirmat experientia,
 dicitur ratio. Ut igitur intelligas num liberum aliquod
 arbitrium in homine relictum sit, notandum est vocabu-
 lum libertatis *αὐλοσημορ* esse. Est namque 1. Libertas
 à servitute, sic liberæ civitates, nulli Regi servientes ap-
 pellantur 2. à coactione, quando agens ad unumquidem
 eligendum est determinatum, non tamen cogitur, nec ex-
 ternò motu violentè rapitur, sed sponte suâ seu internò
 motus principio aliquid amplectitur vel rejicit: Sic liberè
 vagantur pisces in mari. 3. Lib. à Necessitate, quâ voluntas
 non necessariò determinatur ad unum actu immutabile, sed
 positò objecto & omnibus cæteris requisitis, possunt a-
 gere & non agere, agere hoc & agere illud. Ultimam
 hanc speciem nos intellectam volumus: quæ solum rebus
 intellectu præditis, ut Deo Angelis & hominibus compe-
 tit, Brutis v. rectè denegatur, quia objecto præsentè &
 omnibus ad agendum requisitis positis, ita in rem propo-
 sitam feruntur, ut suspendere actionem non possint, ut vi-
 dere est in cane Eturiente cui ossa est præposita. Ultimæ
 hæ duæ species, dupliciter differunt (α) ratione subjecti;
 libertas enim à coactione homini communis est cum be-
 stiis, Lib. vero à Necessitate, homini communis est cum
 Deo & Angelis (β) modo agendi; Hinc actiones, quæ fi-
 unt per libertatem à coactione, nominantur voluntariæ vel
 spontaneæ, quæ vero fiunt per libertatem à necessitate,
 actiones liberæ. Porro libertas est, vel 1. Contrarietatis,
 quando voluntas non est determinata ad certam speciem
 nempe vel ad solum bonum, vel solum malum, sed alterum

rum potest vel eligere vel rejicere. vel 2. Contradictionis, quæ circa unum idemque objectum sibi propositum versatur inter terminos contradictorios, velle, non velle, agere, non agere, dicitur aliàs libertas exercitij. Hinc ita tractatis, notandi sunt diversi status: sic homo ante lapsum liber fuit à necessitate & coactione, tam quò ad actiones malas, quàm bonas, tam electionis, quàm executionis respectu, tam quo ad specificationem, quàm quo ad exercitium, vid, Eccles. 15. 14. Erat etiam liber à servitute peccati, licet non à jure seu obligatione; datum enim erat ei præceptum nè peccaret. neque liber fuit à mutabilitate, quia voluntas, quæ in omni statu est eadem, potuit mutari & malum liberè eligere. In statu corruptionis, res aliæ sunt civiles & morales, aliæ sacræ & Ecclesiastica in illis homini libertatem, non tantum contradictionis, sed contrarietatis relictam esse, satis lumen naturæ & experientia evincit; aliàs nemo laude vel culpâ, panâ vel præmio dignus esset, hæc qui indifferentiâ destituitur. Verum cum anima duas illas præcipuè facultates habeat, quæ ei quatenus est intelligens & rationalis competunt, intellectum sc. & voluntatem, non ergò immeritò quæritur, an libertas sit in utraqùè, an in alterâ tantum? Durand. 2. Sent. Dist. 24. quæst. 7. ad utramque Facultatem, eam refert quem è recentioribus sequitur Piccolom. in Eth. Grad. 2. c. 41. 42. Sed haud dubiè errant. Communis enim & vera sententia est, solam voluntatem liberam esse Formalitèr quod faciliè potest ostendi, simul & Dur. & Piccol. sententia Damnari. Intellectus enim non est liber (1) à Necessitate Contrarietatis, cum à naturâ suâ ita determinatus sit, ut non possit non assentire vero & dissentire à falso; si autem res in utramque partem

probabilis sit, tum nec dissentit nec assentitur, nisi forte voluntas ad alterum moveat, idq; ideo, non quod in potestate ejus sit neutrum facere, sed quia objectum sufficienter non proponitur, seu potius, quia in utramque partem moveat, & una motio alteram impedit. Quoties ergo intellectus rei vel assentitur, vel ab eâ dissentit, naturaliter id facit, non liberè; Evidentia enim veritatis cogit assentiri, falsitatis dissentire, quæ cum deest, intellectus planè nihil agit, nisi voluntas ad id impellat. Neq; (2) à lib. Contradictionis, & licet inclinatio insit intellectui ad operandum, positio tamen objecto & requisitis, non magis potest intellectus rem non cognoscere atque oculus apertus in media luce objectum suum non videre, & quod hoc & non aliò tempore illud & istud intelligat, id unice ad ipsam voluntatem est referendum. Hisce ita extra dubitationis aleam positis, multi tamen ex accuratioribus Philosophis, statuunt libertatem in ipso intellectu radicari, quod tamen cum grano salis est accipiendum, & potest dupliciter intelligi (α) Positivè ita; ut radix est principium & causa attrahens nutrimentum arbori, adeoque causa fructus, quos fert arbor, ita quoque intellectus sit radix h. e. causa & principium libertatis, & hoc sensu negatur (β) Negativè, quod intellectus dicatur radicaliter liber, quia si absit intellectus cognitio de rebus propositis, nulla sit libertas voluntatis. Ideò enim solis intelligentibus libertas tribuitur, quod nulla possit esse libera appetitio, ubi non est vera appetendorum cognitio & inter se comparatio. hinc proverbium: Ignoti nulla cupido. Et hoc modo habet sese intellectus cognitio ad voluntatis liber-

tatem, non ut verâ causa, sed saltêm ut conditio & causa sine qua non, vel antecedenter & ἀπονεύσασ. Non tamen voluntas semper dependet à pratico iudicio Intellectus, sed sufficit sæpè nuda apprehensio sub ratione boni; E. g. motus repentini voluntatis, qui iudicium rationis practicum non expectant. Plura de hâc nobilissimâ questione adferre, temporis brevitâs vetat. Hæc vero in chartam conjecta, tuum est B. L. candidè interpretari, & quæ ingenium meum hâc vice transierunt, humaniter supplere.

COROLLARIA,

1. *Vitam ut prolongat Temperans, ita eam intemperans abbreviat.*
2. *Lupanaria in bene constitutâ Republ. non sunt toleranda, neque omniam bonorum communio ferenda.*
3. *Amicos plus quàm nos ipsos amare non tenemur.*
4. *Magnanimitas nomen virtutis meretur.*
5. *Liberalitas etiam in accipiendo consistit.*

Gloria sit patri, sit nato gloria, sancto
Gloria Spiritui, Triadi sit Gloria semper

AD JUVENEM

Eruditione & venustate morum maxime conspicuum,

DN. PETRUM LACONIUM *Smolandum,*

Dissertationis hujus Philoloph. auctorem & defen-
sorem, Amicum meum sincerè dilectum:

Quâ te laude canam nostri spes ampla Lycæi
Laconi eximitis suspiciende, bonis,
Splendida te virtus rectæ ac constantia vitæ
Pluribus en decorant, Pallas amica simul;
Id monstrat præsens tua dissertatio, quare
Ausibus his tandem præmia digna feres.
Nunc mihi sufficiat, tibi singula fausta precari
Gratanti & calamo plaudere: rite vale!

*Occupatissimus sed L. Mq.
scripsit*

JOHANNES FLACHSENIUS

*Math. Prof. Ord. & Acad.
b. t. Rector.*

Ad

*Harum positionum elaboratorem Responsurum,
Virtute ingenioq; præstantissimum,*

DN. PETRUM LACONIUM

Sympatriotam & amicum perdilectum:

Nobilitat virtus eadem quoq; præbet honores,
Dat duraturas secula mitis opes,
Deniq; post mortem comes est comitatur ad astra
Hæc verè faustus qui comitatus abit.
Ergò felicem te nunc ebuccino PETRE
LACONI, hæc sociâ vive valeq; diu!

L. Mq;

ENEVALD. SVENONIUS

Q. G. A. SS. Th. Doct.

Περὶ τὰς τέχνας καὶ ἑπισήμας ἔτι μόνοι δοξασί ἄριστοι Διαλέ-
 βειν, οἵτινες τὸν μὲν βίον θεωρητικὸν φιλοῦσι, τῷ δὲ πραγματικῷ
 μὴ ὀλιγαροῦσι, ἢ γὰρ φιλοσοφία θεωρητικὴ ἀνευ πραγματικῆς, ἀνω-
 φελὲς; ἢ δὲ πραγματικὴ δίχα θεωρητικῆς, ἀμεστον καὶ πωλημμελὲς,
 πειρασίον ἔν συνάψειν καὶ συνάγειν ἀμφοτέρω αὐτῶν. ἔτιως
 πολλοῖσι καταπαύσασθαι Περικλῆν, Ἀρχίταν τὸν Ταρασίτινον, Διοσκῶ τὸν Συ-
 ρακίσιον, καὶ Ἐπερινώνδαν τὸν Θηβαῖον περὶ τὸ κράτιστον τῆς
 φιλοσοφίας Διατριβῶν Φησὶ Πλάτωνος. Παιμπόλις γὰρ εἶ
 Σὺ ἄξιος αἰνεῖ Κύριε Λακόνιε ὁ ἀμφοτέρω αὐτῶν μίξαι καὶ κρα-
 τικὴ δυνάμενος. Τάυτη γὰρ Διαλέξει πεπαιδευμένη δῆλον ἢ Φα-
 νερόν ποιεῖς Σὲ τῷ πραγματικῷ βίῳ πλείωσιν ποιῆσθαι λόγον. Τελείῃ
 ἔν ἔσθι μὲν μικρὸν, καὶ κάρπον ἔξῃ πολὺν. Ἐρῶσο!

E. FALANDER.

PETRUS LACONIUS Musis canit hoc anagramma:

LUSI PER CONATUS.

L USI PER varios CONATUS, plaudere Musis
 A puero pergens, scilicet ut artis opes.

Huic aliud Musæ pariterq; anagramma reponere:

AST LOCUS IN RUPE.

A ST celsus prostat LOCUS IN parnasside RUPE;
 Ut videas quantum sic didicisse juvat.

Hæc in amicitie signum MAGNUS FLORINUS,
 Disticha bina dedit, mente animoq; tuus.